

Stormanden fra Hoby

– Kejser Augustus' allierede i Norden?

Nordeuropas rigeste grav på Lolland fra tiden omkring Kristi fødsel er udgangspunktet for et nyt forskningsprojekt, hvor Nationalmuseet, Museum Lolland-Falster og det tyske forskningscenter ZBSA i Slesvig samarbejder omkring udforskningen af både de gamle gravfund og ikke mindst nye, spændende fund i form af en tilhørende boplads.

foto: Nationalmuseet

På disse sølvbægre fra Hoby gengives scener fra Homers Iliade. På det ene bæger ses den græske helt Filoktet. Hans kammerater vasker hans fod, efter han er blevet bidt af en slange. På det andet bæger ses en scene, hvor kong Priamos bønfaller sin fjende Achilleus om at få sin søns lig udleveret.

Et af de fornemste fund i Nationalmuseets oldtids-samling er det rige gravfund fra Hoby på Lolland. Denne grav er den rigeste, der kendes i Nordeuropa, fra det 1. århundrede e.Kr. Hovedstykkerne i graven er to helt enestående sølvbægre, der gengiver scener fra Homers Iliaden. På verdensplan er sølvbægrene blandt de to-tre fineste sæt.

Sammen med bægrene fandtes også en kande, en kop, en bakke, en kasserolle og et fad – dele af et fornemt drikkeservice fremstillet i Romerriget, sandsynligvis i Capua i Syditalien. På de to sølvbægre er indridset navnet Silius – muligvis den tidligere ejer af bægrene. Vi kender en Silius fra de skriftlige kilder, idet han optrådte som højtstående romersk embedsmand i den nordligste romerske provins i det nuværende Tyskland. Han var militærkommandant i byen Mainz, og man har gættet på, at han faktisk var den oprindelige ejer af det kostbare vinservice.

De romerske genstande fra Hoby er af en meget høj kvalitet og udgør samtidig det mest komplette sæt drikkeservice, som er fundet uden for den romerske verden. På pladsen er der i øvrigt endnu en rig grav fra

Den rige mandsgrav fra Hoby indeholdt et fornemt, romersk bordservice: vaskefad, vinspand og -øse (kasserolle), kande, bakke og to kostbare drikkebægre af sølv udsmykket med scener fra Iliaden. Altsammen fremstillet i Italien omkring Kristi fødsel. I graven fandt man også en hankekop af sølv, et drikkehorn, hvor kun bronzebeslagene endnu er bevaret, en bronzekniv, en bennål, et træskrin, bronzeblik, et bæltespænde, jernblik, to guldfingerringe, syv bøjlenåle og tre lerkar.

tiden før Kristi fødsel. I graven fandtes et romersk bronzekar og rester af et fint tveægget sværd. Mere om de fine grave fra Hoby kan i øvrigt læses på Nationalmuseets hjemmeside (<http://tinyurl.com/32qa6pc>).

En storgård?

For nogle år siden lykkedes det, blot et par hundrede meter fra gravpladsen, at finde den bebyggelse, hvor de gravlagte sandsynligvis levede. På et større areal kunne ses mørk jord og opløjet keramik fra samme tidsperiode som gravpladsen. Den mørke jord repræsenterede resterne af et kulturlag, der var dannet i forbindelse med bebyggelsen på stedet. I kulturlaget fandtes velbevarede dyreknogler og plantefrø, som beretter om, hvordan man levede og spiste. Der er hidtil kun foretaget mindre undersøgelser på stedet, men foreløbig ser det ud til, at bopladsområdet fra ældre jernalder dækker et område på cirka 150x100 meter. Dette kunne tyde på et mindre antal gårde, måske liggende omkring Hobyhøvdingens storgård.

Nationalmuseet, Museum Lolland-Falster og forskningscentret Zentrum für Baltische und Skandinavische Archäologie på Gottorp Slot i Slesvig (ZBSA) har netop iværksat et forskningssamarbejde omkring den rige grav- og boplads i Hoby. Dette omfatter blandt andet udgravning af både bopladsen og gravpladsen fra ældre jernalder. Udgravningerne vil give os et indblik i de fysiske og rumlige rammer, der fandtes i forbindelse med et stormandsmiljø omkring Kristi fødsel. Fund i form af keramik, metal, måltidsaffald og makrofossiler rummer mulighed for at analysere kvantitative og kvalitative forskelle mellem en elitebolig og mere almindelige bebyggelser. De sociale og økonomiske perspektiver er meget store.

Hobybebyggelsen har haft en strategisk god placering – lidt tilbagetrukket fra kysten, men alligevel tæt på denne. Ved Tangmosen nogle kilometer fra Hoby var der i middelalderen og senere et udskibningssted. På

denne lokalitet er der også opsamlet skår fra ældre jernalder, og måske var der allerede et udskibningssted i ældre jernalder. Herfra er der ikke langt via søvejen til Elb-området. I netop dette område foretog romerne en række straffeekspeditioner frem til år 16 e.Kr., efter at de havde mistet tre legioner i Teutoburgerskoven i år 9. Herefter opgav de ekspansionen nordpå og trak sig tilbage. Rigets nordgrænse blev nu floderne Rhinen og Donau.

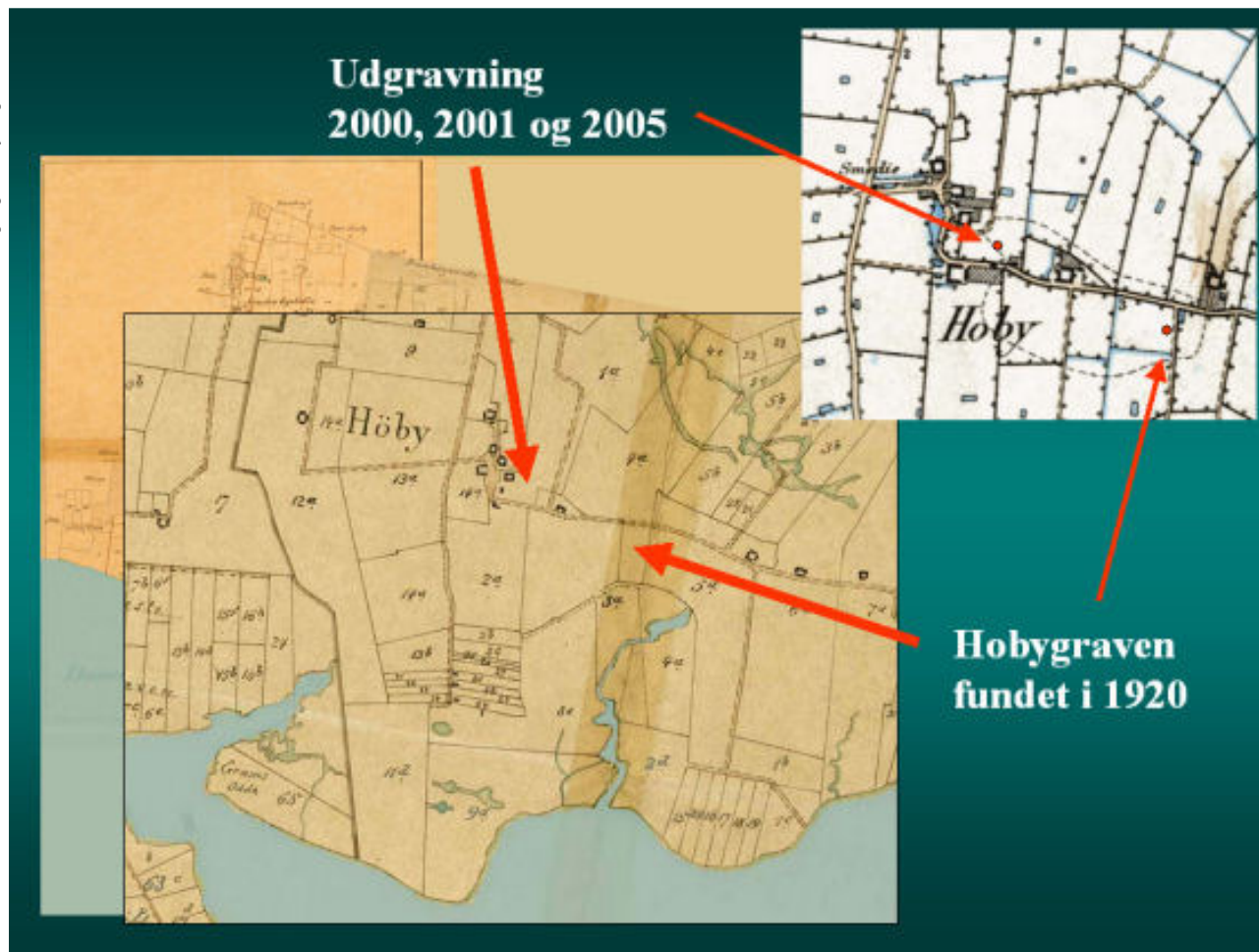
Kort over Europa i år 14 e.Kr. Det romerske imperium er farvet lyseblåt. Prikkerne viser romerske militærljre. Slaget, som i år 9 e.Kr. kostede romerne 17., 18. og 19. legion, fandt sted i nærheden af Kalkriese.

Herefter ændrede romerne politik, og i stedet for de ikke særlige succesrige straffeekspeditioner forsøgte

man at anvende mere diplomatiske midler i form af alliancer og politiske aftaler. Hobygraven er tolket

som et resultat af kejser Tiberius' diplomatiske ekspeditioner, idet den lollandske stormand med sin hird måske har fortjent det kostbare service ved at assistere Silius i de romerske straffeekspeditioner. Det kunne også tænkes, at der var tale om en diplomatisk gave for at sikre en forbundsfælle i det germanske område. Den anden rige grav fra Hoby er fra tiden umiddelbart før Kristi fødsel, og den viser, at der allerede på dette tidspunkt levede en mand af en vis rang og betydning i Hoby. En del af forklaringen på stedets betydning og velstand skyldes måske bebyggelses placering ved Rødby Fjord, hvorfra det var muligt at sejle til Nordtyskland med for eksempel skind og huder til den romerske hær.

Tegning/bearbejning: Cille Krause

Matrikelkort med angivelse af bopladsområdet og fundstedet for den rige Hobygrav. Kortet er fra 1800-tallet. Landskabet omkring Hoby er siden ændret meget, da der i dag er et dige ud mod Østersøen. I ældre jernalder har man formentlig kunnet sejle næsten ind til Hobyområdet.

Geofysiske sporingsmetoder hjælper arkæologerne

Scenen er således sat til et meget spændende arkæologisk projekt omkring de fine fund fra Hoby. Når man begynder et så stort arkæologisk udgravningsprojekt, er det imidlertid vigtigt, at man hurtigst muligt får overblik over de arkæologiske strukturer: hvor ligger gravene, hvor findes sporene efter bebyggelsen, og hvor meget omfatter de? I dag benytter vi såkaldte non-destruktive sporingsmetoder til at afklare dette. De omfatter en række geofysiske sporingsmetoder som blandt andet georadar og geomagnetiske undersøgelser, som kan anvendes, uden at det er nødvendigt af grave. Med disse metoder kan de underliggende lag og strukturer kortlægges. For blot få uger siden blev i Hoby kortlagt et areal på cirka syv hektar ved hjælp af geomagnetiske undersøgelser foretaget af medarbejdere fra CAU-Institute of Geosciences ved Kiels Universitet og ZBSA.

Geofysiker Christina Klein fra CAU-Institute of Geosciences ved Kiels Universitet fører vognen med de geomagnetiske sonder hen over undersøgelsesområdet ved Hoby. En computer registrerer løbende målingerne. På tre dage dækkede geofysikerne et syv hektar stort område.

Ved hjælp af geomagnetik kan man måle forskelle i jordens magnetfelt. Forskellene kan i nogle tilfælde vise spor efter menneskelig aktivitet i form af nedgravninger, for eksempel grave eller hegn på et bopladsområde. Den endelige analyse af målingerne er ikke afsluttet, men de foreløbige kortdata viser gårde og hegn, samt en mulig gravhøj på arealet. Ved hjælp af denne kortlægning er det muligt for os at målrette undersøgelserne ved Hoby og for eksempel gå direkte ned og udgrave enkelte huse eller grave. Samtidig vil

billedet fra de kommende udgravninger kunne sammenholdes med de geomagnetiske måleresultater, og derved gøre os bedre til at tolke denne type data.

Geofysiske sporingemetoder er stadig et felt, som er under hastig udvikling, og i fremtiden vil vi have mulighed for at kortlægge for eksempel udstrækningen af en boplads/landsby eller et gravfelt uden nødvendigvis først at skulle foretage en kostbar arkæologisk udgravning.

Hobyprojektet

I det nye forskningsprojekt indgår også nye undersøgelser af de to kendte grave fra pladsen, samt en undersøgelse af andre samtidige, rige gravfund i Danmark og Nordvesttyskland. Projektet vil strække sig over de kommende tre år, og det er målet, at vi herefter kan præsentere en samlet fremlæggelse af stormandsgrave fra tiden omkring Kristi fødsel. Resultaterne af dette arbejde vil sammen med de kommende års udgravninger på bopladsområdet blive publiceret i et samarbejde mellem de tre institutioner.

Det er et spændende projekt, der nu er startet med de geofysiske opmålinger, og i projektet glæder vi os til det fremtidige arbejde med de pragtfulde fund fra Hoby.

Tekst

Susanne Klingenberg

Danmarks Oldtid

susanne.klingenberg@natmus.dk

Ruth Blankenfeldt

Landesmuseum Schloss Gottorf

blankenfeldt@schloss-gottorf.de

Lars Jørgensen

Danmarks Oldtid

lars.joergensen@natmus.dk

kort: CAU-Institute of Geosciences, Kiel

Geomagnetisk opmåling af bebyggelsesområdet på cirka 100x300 meter i Hoby. De sorte pletter viser især sten og brændt materiale. Resterne af en mulig randstenskæde omkring en gravhøj ses tydeligt. Desuden ses der stolpehuller fra flere mulige huse og andre anlæg, som skal undersøges ved de kommende udgravninger.